

**МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ
УКРАЇНИ**

вул. Городецького, 13, м. Київ, 01001
Тел.: +380 44 278-37-23, факс: +380 44 271-17-83
E-mail: themis@minjust.gov.ua
http://www.minjust.gov.ua
Код ЄДРПОУ 00015622

07.12.2018 № 12777/5.21/9-18

На № _____

Щодо виконання рішень Європейського суду з прав людини
у справах «Федорченко та Лозенко проти України»
та «Григорян та Сергієва проти України»

Відповідно до Положення про Уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 31.05.2006 № 784 «Про заходи щодо реалізації Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини», Уповноважений у справах Європейського суду з прав людини (далі – Уповноважений) є посадовою особою, на яку покладено повноваження щодо забезпечення представництва України в Європейському суді з прав людини (далі – Європейський суд) під час розгляду справ про порушення Конвенції про захист прав і основоположних свобод людини (далі – Конвенція), а також інформування Комітету міністрів Ради Європи про хід виконання рішень Європейського суду.

20.09.2012 Європейський суд ухвалив рішення у справі «Федорченко та Лозенко проти України» (заява №387/03), у якому констатував порушення процесуального аспекту статті 2 Конвенції у зв'язку з відсутністю ефективного розслідування підпалу будинку заявників, внаслідок якого загинуло двоє їхніх родичів. Крім того, Європейський суд констатував порушення статті 14 Конвенції у поєднанні з порушенням процесуального аспекту статті 2 у зв'язку з тим, що органи, які проводили слідство, не в повній мірі розглянули факт вчинення злочину, який був направлений проти заявників у зв'язку з їх етнічною приналежністю. Зокрема, Європейський суд зауважив, що 28 жовтня 2001 року було підпалено три будинки, в яких жили особи ромського походження. Мотивом паліїв, як стверджувалося, було знищення будинків торговців наркотиками. Крім того, з огляду на поширену дискримінацію ромів в Україні не може бути виключено, що рішення спалити будинки тих, хто, як стверджувалося, був торговцем наркотиками, на додаток до цього посилювалося національною ворожнечею, а отже, це питання потребувало перевірки (пп. 46-47;55 ;68-69 рішення).

28.03.2017 Європейський суд ухвалив рішення за справою «Григорян та Сергієва проти України» (заява 63409/11), у якому констатував порушення процесуального аспекту статті 3 Конвенції у зв'язку з відсутністю ефективного розслідування факту жорстокого та такого, що принижує гідність поведіння під час затримання заявника працівниками правоохоронних органів; матеріального аспекту статті 3 Конвенції у зв'язку з жорстоким та таким, що принижує гідність поведінням із заявником в камері тимчасового затримання; статті 14 у поєднанні зі статтею 3 Конвенції у зв'язку з тим, що його затримання та побиття були вмотивовані його етнічним походженням. Європейський суд дійшов висновку, що

Терміново

**Органам державної влади
за списком**

429378

ВРСДЗ НАВС	
Вх. №	5630
"Н"	12 20 18 р.
кількість аркушів:	
осн. док.	9 додаток 5

УВ Міністерство юстиції України
12777/5.2.1/9-18 від 07.12.2018

ж. 1

3:07:46

незважаючи на твердження заявника державні органи не розглянули питання расистських мотивів вчинення злочину щодо заявника.

З метою забезпечення належного звітування КМ РС щодо заходів загального характеру, вжитих на виконання рішень Європейського суду у справах «Федорченко та Лозенко проти України» (заява № 387/03) та «Григорян та Сергієва проти України» (заява № 63409/11) **прошу повідомити:**

1. Чи передбачено у чинному законодавстві спеціальну процедуру розслідування можливих дискримінаційних мотивів вчинення злочинів (“злочинів на ґрунті ненависті”).
2. Чи розробляються та розповсюджуються спеціальні методичні рекомендації та інструкції, що містять роз’яснення для правоохоронних органів стосовно класифікації справ та подальших процедур, які слід вжити безпосередньо під час проведення розслідування у випадках, коли встановлено наявність дискримінаційного мотиву вчинення злочину.
3. Чи існують/створюються спеціальні органи чи структурні підрозділи на державному та регіональних рівнях, які фіксують злочини вчинені на ґрунті ненависті та в подальшому здійснюють контроль стосовно розслідування таких злочинів.
4. Які спеціальні тренінги та інформаційні заходи були проведені з метою ознайомлення працівників прокуратури та поліції з визначенням наявності у вчиненні злочині дискримінаційних мотивів та подальшого проведення ефективного розслідування.
5. Про проведені інформаційні заходи, круглі столи та тренінги щодо класифікації злочинів з наявністю можливих дискримінаційних мотивів, за участю державних та міжнародних експертів. Чи було розглянуто в рамках цих заходів специфіку проведення розслідування злочинів, у яких встановлено дискримінаційні мотиви.
6. Про процедуру збору інформації та реєстрації заяв щодо вчинення злочинів, у яких потерпілі заявляють про дискримінаційні мотиви.
7. Заходи, які вживаються для забезпечення побудови довірчих відносин між представниками державних органів з представниками національних меншин та для розповсюдження інформації серед представників меншин про можливість повідомлення про вчинення злочину з дискримінаційних мотивів.
8. Заходи, які проводяться з метою ознайомлення суддів з особливостями розгляду кримінальних проваджень стосовно злочинів з дискримінаційних мотивів.
9. Прошу також надати інформацію стосовно розповсюдження роз’яснень та методичних рекомендацій з питань застосування та тлумачення норм права стосовно злочинів на ґрунті ненависті.
10. Надати статистичні дані, які б показали вплив тренінгів та інформаційних заходів, проведених за участі працівників правоохоронних органів, суддів та представників ромської національної меншини, на покращення ситуації з розслідуванням та подальшим судовим розглядом кримінальних проваджень стосовно злочинів на ґрунті ненависті.
11. Інші практичні заходи, які були чи будуть запроваджені з метою забезпечення проведення ефективного розслідування злочинів, вчинених з дискримінаційних мотивів.

З метою забезпечення належного звітування КМ РЄ прошу надіслати запитовану інформацію до 13 грудня 2018 року електронною поштою за адресою: vs.melnyk@minjust.gov.ua, а також поштою.

Додатки:

1. Стислі виклади рішень Європейського суду у вказаних справах на 3 арк. в 1 прим.

**Заступник Міністра –
Уповноважений у справах
Європейського суду з прав людини**

Іван ЛІЩИНА

**СПРАВА «ФЕДОРЧЕНКО ТА ЛОЗЕНКО ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF FEDORCHENKO AND LOZENKO v. UKRAINE)**

(Заява № 387/03)

Стислий виклад остаточного рішення від 20 вересня 2012 року

28 жовтня 2001 року будинок, в якому проживав заявник, Федорченко Ю.І., із родиною, які є особами ромської національності, було підпалено. Внаслідок підпалу постраждало шестеро родичів заявника, четверо з яких померли, в тому числі малолітні діти.

Як стверджував заявник підпал було здійснено майором міліції І. та двома іншими особами. Крім того, заявник стверджував, що майор міліції І. неодноразово вимагав у нього та членів його родини хабарі та погрожував підпалити будинок, оскільки вважав, що родина заявника здійснює торгівлю наркотичними засобами.

За фактами вбивства та підпалу прокуратурою Кременчуцького району Полтавської області та прокуратурою Полтавської області було порушено кримінальні справи. У зв'язку з твердженнями заявника про причетність майора міліції І. до вказаних подій, УМВС України в Полтавській області було проведено службову перевірку, результати якої не підтвердили ці доводи.

14 листопада 2001 року у вчиненні умисного вбивства та умисного знищення чужого майна шляхом підпалу було пред'явлено обвинувачення пану Н. Крім того, було порушено кримінальні справи щонайменше проти шести осіб у зв'язку з трьома епізодами підпалу, що мали місце 28 жовтня 2001 року. У квітні 2002 року матеріали кримінальної справи щодо шести осіб були виділені в окреме провадження у зв'язку з розшуком цих осіб і у подальшому зупинені.

11 грудня 2002 року апеляційний суд Полтавської області повернув кримінальну справу щодо пана Н. до прокуратури Полтавської області на додаткове розслідування у зв'язку з численними недоліками досудового слідства, вказавши, які процесуальні дії мають бути вчинені, зокрема для встановлення причетності майора міліції І. до подій. У цій ухвалі також зазначалось, що певна особа планувала знищити три будинки, в яких проживали сім'ї ромської національності, шляхом підпалу. Як стверджували заявники, під час судового засідання один з обвинувачених виголошував расистські виловлювання.

16 червня 2003 року прокуратура м. Кременчука відмовила в порушенні кримінальної справи щодо майора міліції І., зазначивши, без жодної деталізації, що в результаті проведеної додаткової перевірки було встановлено, що майор міліції І. не був причетний до підпалу будинку заявника.

22 червня 2005 року кримінальну справу щодо пана Н. було закрито у зв'язку з його смертю.

4 грудня 2008 року прокуратура Кременчуцького району скасувала постанову про зупинення провадження у справі щодо шести осіб у зв'язку з їх розшуком. На час постановлення рішення Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) інформація про подальше провадження у цій справі була відсутня.

До Європейського суду заявники скаржились за такими статтями Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція): ст. 2 – на те, що їхні родичі загинули внаслідок підпалу будинку, який мав місце за безпосередньої причетності майора міліції І., та що державними органами не було проведено ретельного та ефективного розслідування щодо цього; ст. 14 у поєднанні зі ст. 2 Конвенції в її процесуальному аспекті – на расистські мотиви вчиненого злочину. Заявники також скаржились за іншими статтями Конвенції

Порушення процесуального аспекту ст. 2 Конвенції було констатовано у зв'язку з тим, що розслідування обставин загибелі родичів заявників було неефективним, оскільки:

- з матеріалів, наданих Урядом, не зрозуміло, які саме слідчі дії були проведені в ході розслідування справи та чи було виконано вказівки апеляційного суду Полтавської області при поверненні справи на додаткове розслідування;
- з 2004 року жодного з шести підозрюваних у причетності до підпалу не було розшукано, і немає жодних доказів того, що з цієї метою були вжиті будь-які заходи;
- при встановленні причетності майора міліції І. до подій органи прокуратури просто посилались на висновки службової перевірки, а стосовно зазначеної в постанові від 16 червня 2003 року додаткової перевірки не було наведено жодних деталей щодо того, що саме було зроблено.

Відсутність порушення матеріального аспекту ст. 2 Конвенції було констатовано у зв'язку з неможливістю встановити «поза розумним сумнівом» причетність майора міліції І. до підпалу будинку, що спричинив загибель родичів заявників, оскільки наявних у Європейського суду доказів щодо цього недостатньо, а ефективного розслідування відповідних подій на національному рівні проведено не було.

Порушення ст. 14 у поєднанні з ст. 2 Конвенції в її процесуальному аспекті було констатовано Європейським судом у зв'язку з непроведенням державними органами розслідування можливих расистських мотивів вчиненого щодо родини заявників злочину.

Розглянувши справу, Європейський суд одногосно:

1. *Оголошує* заяву прийнятною.
2. *Постановляє*, що було порушення процесуального аспекту статті 2 Конвенції.
3. *Постановляє*, що не було порушення матеріального аспекту статті 2 Конвенції.
4. *Постановляє*, що було порушення статті 14 у поєднанні з статтею 2 Конвенції в її процесуальному аспекті.
5. *Постановляє*, що немає необхідності окремо розглядати решту скарг у заяві.
6. *Постановляє*, що:
 - (а) упродовж трьох місяців від дня, коли це рішення набуде статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції, держава-відповідач має виплатити заявниці 20 000 (двадцять тисяч) євро відшкодування моральної шкоди разом з будь-якими податками, які можуть нараховуватись; ця сума має бути конвертована в українські гривні за курсом на день здійснення платежу;
 - (б) упродовж трьох місяців від дня, коли це рішення набуде статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції, держава-відповідач має виплатити на банківський рахунок Європейського центру з прав циган, що представляв інтереси заявників в ході провадження в Суді, 8 000 (вісім тисяч) євро відшкодування судових витрат разом з будь-якими податками, які можуть нараховуватись заявникам;
 - (с) зі спливом зазначеного тримісячного строку і до остаточного розрахунку на цю суму нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти.
7. *Відхиляє* решту вимог заявників щодо справедливої сатисфакції.»

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «ГРИГОРЯН ТА СЕРГІЄВА ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF GRIGORYAN AND SERGEYEVA v. UKRAINE)

(Заява № 63409/11)

Стислий виклад рішення від 28 березня 2017 року

Заявників було затримано працівниками патрульної служби та доставлено до Святошинського районного відділу міліції (далі – райвідділ). Незабаром заявники звернулися до прокуратури Святошинського району зі скаргами на незаконне затримання та жорстоке поводження працівників міліції з мотивів етнічного упередження. Після проведення дослідчої перевірки прокурором було винесено постанову про відмову у порушенні кримінальної справи щодо працівників міліції у зв'язку з відсутністю в їх діях складу злочину. У подальшому прокуратура м. Києва та Святошинський районний суд м. Києва неодноразово скасовували аналогічні постанови, вказуючи при цьому на певні недоліки дослідчої перевірки. Зрештою прокуратурою було винесено постанову про відмову в порушенні кримінальної справи.

Європейський суд з прав людини (далі – Європейський суд) вирішив вилучити зі свого реєстру справ заяву в частині скарги пані Сергієвої, відповідно до підпункту «а» пункту 2 статті 37 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод (далі – Конвенція), оскільки вона не мала наміру далі підтримувати свою заяву.

До Європейського суду заявник скаржився за статтею 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на жорстоке поводження працівників міліції та непроведення ефективного розслідування у зв'язку з цим. За пунктами 1 та 2 статті 5 Конвенції на незаконний арешт, тримання під вартою та неповідомлення підстав тримання під вартою. Заявник також скаржився за статтями 3 та 5 у поєднанні зі статтею 14 Конвенції, що він зазнав такого нелюдського поводження працівників міліції з мотивів етнічного упередження.

Розглянувши скаргу заявника за статтею 3 Конвенції щодо непроведення національними органами влади ефективного розслідування, Європейський суд зазначив, що органи прокуратури розглядали скаргу заявника на жорстоке поводження в межах неодноразових дослідчих перевірок, при цьому кримінальну справу так і не було порушено. Європейський суд вже неодноразово встановлював, що така процедура істотно обмежує розслідування, оскільки в її межах органи влади можуть провести лише обмежене коло слідчих дій. Зокрема, Європейський суд вказав, що не порушуючи кримінальну справу, органи влади не могли провести повну експертну оцінку з метою усунення суперечностей в медичних доказах, очну ставку між свідками та відтворення обстановки і обставин події. З огляду на вищезазначене Європейський суд дійшов висновку, що було порушення процесуального аспекту статті 3 Конвенції.

Розглянувши скаргу заявника за статтею 3 Конвенції щодо жорстокого з ним поводження, Європейський суд дійшов висновку, що заявник у цій справі зазнав нелюдського та такого, що принижує гідність поводження та констатував порушення матеріального аспекту статті 3 Конвенції. Європейський суд, серед іншого, вказав, що застосовані до заявника заходи фізичного впливу не були обумовлені його поведінкою.

Європейський суд відхилив скаргу заявника за статтею 5 Конвенції з огляду на порушення правила шестимісячного строку. З огляду на свої висновки щодо окремої скарги заявника за статтею 5 Конвенції, Європейський суд також відхилив його скаргу за статтею 5 у поєднанні зі статтею 14 Конвенції.

Розглянувши скаргу заявника за статтею 3 у поєднанні зі статтею 14 Конвенції, Європейський суд зазначив, що незважаючи на відсутність достатніх доказів того, що жорстоке із ним поводження було мотивоване етнічними упередженнями, нежиття органами влади всіх можливих заходів для встановлення таких потенційних мотивів є достатньою підставою, щоб встановити, що було порушення зазначених положень Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Вирішує* вилучити зі свого реєстру заяву щодо пані Сергієвої;
2. *Оголошує* прийнятними скарги за статтею 3 та статтею 14 у поєднанні за статтею 3 Конвенції, а решту скарг у заяві – непринятними;
3. *Постановляє*, що було порушення процесуального аспекту статті 3 Конвенції;
4. *Постановляє*, що було порушення матеріального аспекту статті 3 Конвенції;
5. *Постановляє*, що було порушення статті 14 Конвенції у поєднанні зі статтею 3;
6. *Постановляє, що*
 - (a) упродовж трьох місяців з дати, коли це рішення набуде статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції, держава-відповідач повинна сплатити пану Григоряну 10 000 (десять тисяч) євро відшкодування моральної шкоди та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватись; ця сума має бути конвертована в національну валюту держави відповідача за курсом на день здійснення платежу;
 - (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на вищезазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (simple interest) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, що діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти.»

10.12.2018

Zimbra: Входящие (1)

Доброго вечора,

У зв'язку з необхідністю термінового отримання інформації з метою інформування Комітету Міністрів Ради Європи про виконання рішень Європейського суду з прав людини направляю скан-копію запиту за підписом Заступника міністра юстиції Ліщини І.Ю.. Прошу розглянути та надати відповідь до 13 грудня 2018 року. Запит також направлено поштою на адресу Національної академії внутрішніх справ України.

З повагою,

Мельник Вікторія,

головний спеціаліст відділу інформування Комітету міністрів Ради Європи управління координації виконання рішень Європейського суду з прав людини та інформування Комітету міністрів Ради Європи Секретаріату Уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини

СПИСОК

Генеральна прокуратура України
01011, м. Київ, вул. Різницька 13/15

Національна академія прокуратури України
04050, м. Київ, вул. Мельникова, 81-б

Міністерство внутрішніх справ України
01601, м. Київ, вул. Академіка Богомольця, 10

Національна поліція України (центральний орган управління)
01601, м. Київ, вул. Академіка Богомольця, 10

Національна академія внутрішніх справ України
03035 м. Київ-ДСП, пл. Солом'янська, 1

Верховний Суд
01043, Київ, вул. П. Орлика, 8

Національна школа суддів України
01032, м. Київ, вул. Жилянська 120 А